

GEOPOLÍTICA

El món, camí del pic històric de guerres des del 1945

El 2024 hi ha hagut 37 guerres actives, la xifra més alta dels últims dotze anys, i el moment en què hi ha hagut més persones desplaçades de la història, segons l'Escola de Pau de la UAB

NÚRIA SALA VENTURA
BARCELONA

El 2024 ha estat l'any amb més guerres actives dels últims dotze anys i el moment en què hi ha hagut més persones desplaçades de la història. Són les conclusions de l'informe Alerta 2025! sobre conflictes, drets humans i construcció de pau, publicat la setmana passada per l'Escola de Pau de la Universitat Autònoma de Barcelona. L'any passat van registrar 37 conflictes armats arreu del món, dels quals més de la meitat són d'alta intensitat, és a dir, que provoquen més de mil víctimes mortals a l'any. A més, hi ha 116 escenaris de tensió, contextos en què podria esclatar un conflicte armat amb facilitat, una xifra que és la més elevada del 2010.

Al'ombra de les guerres de Rússia i Ucraïna i d'Israel i Palestina, la majoria dels conflictes s'han concentrat a l'Àfrica (17) i a l'Àsia i el Pacífic (10), on les guerres de Myanmar, el Sudan, el Sahel Occidental, Etiòpia, Somàlia i Mali sumen uns 60.000 morts. Al Pròxim Orient s'han comptabilitzat sis conflictes armats, mentre que a Europa i a Amèrica se n'han registrat dos a cada continent. Mentre que els investi-

gadors fan constar nous conflictes armats a Haití i Papua Occidental, a Indonèsia, alerten que hi ha altres regions on les tensions augmenten: destaquen escenaris com Taiwan, Israel-Iran-Síria, Corea del Nord, i Veneçuela-Guayana.

“Estem assolint el pic històric de conflictes armats des de la Segona Guerra Mundial”, declara a l'ARA Jordi Urgell, coautor de l'informe. Aquest investigador de la UAB explica que, si bé el nombre de conflictes actius va ser lleugerament més elevat el 2011 i el 2012 coincidint amb la irrupció de les primaveres àrabs, el grau de virulència de l'escenari actual és inèdit. “Actualment, gairebé el 60% dels conflictes que analitzem són d'alta intensitat, mentre que el 2012 era lleugerament superior al 20%”, destaca. La xifra és també superior a la del 2023 i el 2022, quan era del 42% i del 30% respectivament.

I com s'explica aquest elevat grau de violència? Un dels factors que hi contribueixen és, segons Urgell, la proliferació i la sofisticació de la indústria armamentística, que té una relació directa amb la letalitat de les

guerres. La despesa inèdita en armament que ha assolit el món, de 2,7 trillions d'euros, demostra la tendència a una militarització creixent: “El 2024 Europa va gastar 693.000 milions d'euros en defensa, un 83% més que el 2015, i les importacions d'armes al continent han crescut en més d'un 100% el mateix any. Són dades alarmants”, avisa l'investigador. I, tenint en compte els últims compromisos de l'OTAN i de la Unió Europea, les perspectives no són encoratjadores: “Aquí hi hem d'afegir la proposta de la Comissió Europea d'incrementar-lo [el pressupost de defensa] en 800.000 milions d'euros en els pròxims quatre anys”, alerta Urgell. L'altre element que explica la proliferació de contextos de conflicte és el “menysteniment del dret internacional creixent” que detecten les organitzacions internacionals, que afebleix el multilateralisme i la governança global. De fet, l'informe demostra que ha caigut el nombre d'acords de pau firmats.

Les conseqüències humanitàries que es deriven d'aquests conflictes també són més greus que mai. El

nombre de persones desplaçades forçosament va superar els 122 milions durant els primers sis mesos del 2024,

mentre que l'Internal Displacement Monitoring Centre estima que a finals d'any aquesta xifra ascendia a 83,4 milions en situacions actives de desplaçament. Les guerres que han provocat més desplaçats són la República Democràtica del Congo, el Sudan, Palestina, Myanmar i Haití. Un altre element que destaca l'informe és un augment important dels casos de violència sexual.

Entre els conflictes més mortífers hi ha guerres com les del Sudan, Somàlia, el Sahel Occidental o Etiòpia, que acostumen a passar desapercebuts. En aquest aspecte, Urgell assegura que “el grau de visibilitat i atenció mediàtica i política no té només a veure amb la letalitat del conflicte”.

Per fer aquestes afirmacions, els investigadors es fixen en la mortalitat dels conflictes, però també en elements com la destrucció de les infraestructures, l'impacte en el paisatge i en la seguretat humana o la violència sexual. També valoren la naturalesa de la violència i el grau de sistematització, tot plegat monitoritzant de manera exhaustiva dades de Nacions Unides, d'ONGs i de centres de recerca.

1

Haití

El buit de poder després de l'assassinat del president Jovenel Moïse el 2021 va accentuar la crisi institucional i va donar peu a la proliferació de bandes criminals, que han pres el control de barris sencers de la capital, Port-au-Prince, i d'infraestructures clau. La violència és tan generalitzada que és el primer any que l'informe de l'Escola de Pau el classifica formalment com un conflicte armat. La població viu atrapada entre la violència de bandes i uns serveis bàsics que han col·lapsat.

2

Mali

El 2012 una insurrecció tuareg al nord de Mali va obrir la porta a grups jihadistes com Ansar Dine, que van aprofitar el caos per imposar la xaria, enfrontant-se tant amb l'Estat com amb la població local. L'acord de pau del 2015 va excloure els jihadistes, cosa que va fer que la violència continués i fins i tot s'expandís. Així, l'Estat va perdre el control del territori progressivament, mentre es cronificaven els enfrontaments entre l'exèrcit de Mali, rebels tuaregs i mercenaris russos.

3

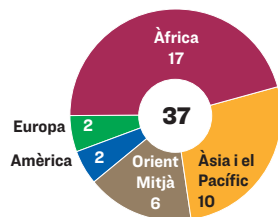
Sahel

La violència al Sahel afecta sobretot Mali, Burkina Faso i el Níger, però també zones de Benín, Algèria o el Txad. La desestabilització va començar amb la caiguda de Moammar al-Gaddafi a Líbia, que va provocar un efecte papallona a la regió. El buit de poder i la proliferació d'armes que va deixar la guerra de Líbia van ser l'escenari propici per al creixement del jihadisme, alimentat també per un context de pobresa i marginació. La població civil pateix atacs constants i desplaçaments massius.

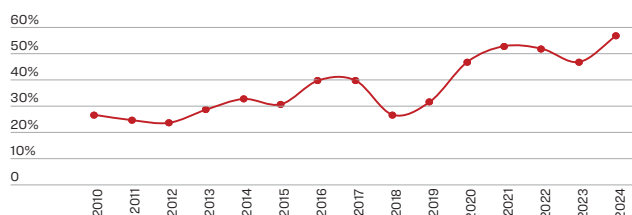
Països on es van produir conflictes armats el 2024

Països amb conflictes armats on es van registrar alts nivells de violència i més de 1.000 morts anuals

Conflictes armats l'any 2024



Conflictes armats greus o d'alta intensitat En percentatge respecte al total



6

Israel i Palestina

El conflicte entre Israel i Palestina ve de molt lluny, però l'última escalada es produeix a partir de l'atac de Hamàs el 7 d'octubre del 2023 i l'inici immediat de la campanya militar israeliana a Gaza. Segons les autoritats de la Franja, fins ara han mort 59.000 palestins víctimes dels atacs israelians, als quals caldria sumar desenes de persones sepultades sota la runa que no s'han pogut rescatar. Segons l'ONU, amb data 31 de desembre del 2024 havien mort un total de 393 soldats israelians.

5

Israel i Líban

Tot i que Hezbollah va emergir com a força armada xiïta amb suport iranià després de la invasió israeliana del Líban el 1982, el conflicte, es va reactivar arran de la guerra a Gaza. La confrontació es va incrementar al setembre del 2024 amb la intensificació de la campanya aèria israeliana i va arribar al punt àlgid a l'octubre, quan Israel va començar una operació terrestre al sud del Líban. El resultat van ser més de 4.000 libanesos morts i un milió de desplaçats. En el mateix període van morir 72 israelians.

7

Rússia i Ucraïna

Rússia va llançar una invasió a gran escala a Ucraïna el 24 de febrer del 2022 i des d'aleshores ha dut a terme avenços militars amb un gran cost en víctimes pròpies i en pèrdues materials, segons l'informe de l'Escola de Pau. El front de guerra es manté actiu amb bombardejos constants i la destrucció d'infraestructures. Ahores d'ara encara es desconeix el nombre de víctimes exacte per la dificultat d'obtenir informació dels dos bàndols, però la tendència és que va en augment.

10

Myanmar

Myanmar arrossega dècades de guerra civil des que es va independitzar el 1948, especialment entre el govern central i diverses minories ètniques. El cop d'estat del 2021, que va enderrocar el govern civil electe, va detonar una nova onada de resistència armada contra la junta militar, que governa amb brutalitat. Durant el 2024 s'han intensificat els enfrontaments armats i les milícies opositores han obtingut victòries molt valuoses al front. Gairebé 20.000 persones van morir durant l'any passat.

4

Sudan

La guerra del Sudan, una de les més catastròfiques i oblidades segons l'informe, va esclatar després que fracassés la fràgil transició cap a la democràcia que va seguir una revolta popular el 2019. El 2021 es va produir un cop d'estat militar i la tensió va escalar fins que, l'abril del 2023, van esclatar els enfrontaments entre l'exèrcit i les Forces de Suport Ràpid per prendre el control del país. Actualment és un dels escenaris més devastats del món amb més de 15.000 morts i 8 milions de desplaçats.

8

Etiòpia

Després de la guerra al Tigre, l'abril del 2023 va esclatar un nou conflicte a la regió d'Amhara, a Etiòpia, on la comunitat local es va sentir exclosa de l'acord de pau signat entre el govern federal i el Front d'Alliberament Popular del Tigre. La percepció de traïció va portar moltes amharaes a unir-se a les milícies Fano. Un moviment que el govern va percebre com una amenaça i va respondre amb una ofensiva d'alta intensitat, marcada pels abusos contra civils. S'hi van registrar almenys 6.383 morts.

9

Somàlia

La caiguda de la dictadura de Siad Barre, enderrocada el 1991, va deixar un buit de poder que va desencadenar una guerra civil. Els Estats Units van fer una intervenció fallida que va deixar Somàlia sense governança i dependent de l'ajuda internacional. Enmig de les tensions entre clans rivals, Al-Shabaab va aconseguir controlar gran part del territori i, amb l'objectiu d'imposar una interpretació molt estricta de la llei islàmica, perpetua un règim de terror amb execucions públiques i càstigs severos.

